

Savaş ve teknoloji...

Aykut Göker

Ortadoğu'da uç veren yeni paylaşım savaşında televizyon ekranları kanalıyla tanık olduğumuz vahşet sahnelerinin öne çıkan motifi, yaralı çocukları; ölen çocukları. Vahşet tablolarını tamamlayan unsurlar ise, “**ateş kusan makinalar**” ve o makinaların ardındaki ‘dehşet verici’ **teknoloji**di. Onun için, pek çok kişi, dehşetin bu denlisinden tamamen teknolojiyi sorumlu tuttu.

Aslında, sadece savaştaki yıkımların değil, tanık olduğumuz pek çok kötülüğün faturası, çevre sorunlarında olduğu gibi, çoğu zaman, ‘**teknoloji**’ye çıkarılıyor. Fatura teknolojiye çıkınca da, onu hep birlikte taşıyıp rahatlıyoruz. Teknolojinin günah keçisi yapılması bende her zaman şüphe uyandırmış; bu yolla, kötülükler karşısında duyulan kişisel ve toplumsal tepkide hedef saptırıp asıl günahkârların gözden kaçırılmak istendiğini düşünmüşümdür. Oysa, tanık olduğumuz şu son savaş sahnelerinde bile, vahşeti yaratan asıl unsurun, teknoloji değil, onun ardındaki **insan** olduğunu görmemiz gerekir. Kastım, doğrudan, ateş kusan makinaları kullanan paralı askerler değil; onları akılıyor da değilim; ama, asıl kastettiğim, onların ardındakiler, onları oraya süren, kendi ülkelerindeki siyasî erkin temsilcileri ve destekçileri. Teknolojiyi kötüye kullananlar onlardır ve hiç şüphemiz olmasın; onlar ve düşünce sistemleri var olduğu sürece, emellerine ulaşmanın teknolojisini de yaratmaya devam edeceklerdir.

Onlar böyle yapacaklardır da, biz ne yapacağız? Türkiye gibi ülkeler ne yapacaklardır? Bundan sekiz yıl önce, VII. Beş Yıllık Plân’ın hazırlanması döneminde, TÜBİTAK’ın, DPT’ye sunduğu, ‘Plân Stratejisi’ ile ilgili görüşlerini, özellikle de, bu görüşlerin dayandırıldığı bir çözümlemeyi(*) hatırlıyorum. O çözümlemede, “Türkiye, XXI. Yüzyılın tohumlarını da içinde taşıyan küresel süreçlerin hiçbirinde etkin bir rol oynamamakla birlikte, bu süreçlerin yarattığı sonuçların doğrudan etkisi altındadır” deniyor ve dört önemli küresel sürece işaret ediliyordu: Bunlardan ilk üçünün ‘**Enformasyon Toplumuna Evrilme Süreci**’, ‘**Küreselleşme Süreci**’ ve ‘**Bölgesel Bloklamalar Süreci**’ olduğu söyleniyor ve Türkiye’nin bu süreçler bağlamında kendi geleceğine sahip bir ülke hâline gelebilmesi için bilim ve teknolojiye yetkinlik kazanmasının önemi vurgulanıyordu. İşaret edilen dördüncü bir küresel süreç daha vardı: **Düşük Yoğunluklu Savaş Süreci...** Ve bu süreçle ilgili olarak da şu çözümleme yapılıyordu:

*“...gözlenen bir başka süreç, ‘**düşük yoğunlukta savaşların**’ sürüp gittiği bölgelerin oluşmasıdır. Daha çok, ulusal motiflerin egemen olduğu, mevzii, küçük ama, sürekli ve teknoloji yoğun savaşların yer aldığı bu bölgeler, bloklamaların dışında ya da eteklerinde yer alan ülkelerin bulunduğu bölgelerdir.*

“Birleşmiş Milletler’in elindeki mekanizmalar ya da bu yetmediğinde başkaca bir global mekanizma ile bu tür savaşları önleme konusunda bir kararlılık bulunduğunu, ya da yakın gelecekte böylesi bir kararlılığın global çerçevede ortaya çıkabileceğini söylemek pek mümkün gözükmemektedir.

“Öyle görülmektedir ki, düşük yoğunlukta savaş konjonktürü dünyanın belli bölgelerinde, globalleşme ve bloklaşma süreçleriyle iç içe, daha uzunca bir süre, devam edecektir. Burada, açıkça bilinmesi gereken nokta, bir ülkenin ...bu tür bir savaş konjonktürüne sürüklenmesi halinde, bununla baş edebilmesinin, mutlak olarak, kendi, ulusal teknoloji ve sanayi

yeteneğine bağı olacağıdır. Türkiye böylesi bir coğrafyanın içindedir; ama, bu konjonktürün içinde kalıp kalmamak, öyle sanıyoruz ki hâlâ kendi ellerindedir.”

Dediğimiz gibi, bu çözümleme sekiz yıl önce yapılmıştı ve bulunduğumuz coğrafya, geçen süre içinde, düşük yoğunluklu savaş bir yana, yeni paylaşım savaşının bütün sıcaklığıyla yaşandığı bir bölgeye de dönüştü. Bu haksız bir savaş; ama, haksız savaş kapıyı çaldığında, ayakta kalabilmek için, ne yazık ki, sadece haklı olmak yetmiyor ve kimin kapısının ne zaman çalınacağı da belirsiz. Bu durumda, biz ne yapacağız, sorusunun yanıtını ararken, alıntıladığımız çözümlemeyi, “düşük yoğunluklu savaş” yerine “yeni paylaşım savaşı” ibaresini koyarak okumakta ve şu “**ulusal teknoloji yeteneği**” meselesini acilen ele almakta yarar var. Teknolojimiz olmadan geleceğimizi güvence altına almak çok zor...

<http://www.inovasyon.org>

(*) Bknz. <http://www.tubitak.gov.tr/btpd/btspd/atilim/ek1.html>

CBT. 03 Mayıs 2003.